

Woorden in het donker

EEN BUNDEL GEDICHTEN DOOR MAURITS MOK

WOORDEN IN HET DONKER

Maurits Mok

Woorden in het donker

DE BEUK/AMSTERDAM

Commissie van uitgave:

H. B. van Laatum, W. Langeveld, J. B. W. Polak en W. J. Simons

WOORDEN IN HET DONKER

De nacht – ik ruik de warmte van haar haren
en strijk een vinger langs haar huid.
Ik kan de koude ogen voelen staren
der wereld aan de vensterruit.

Ik fluister woorden in het donker,
waar niemand ooit van weten zal.
Ik lig alleen in de spelonken
van het bewegende heelal.

Zij slaapt, ik laat mijn handen rusten,
haar leven rijst en daalt zo zacht,
en aan de einder van haar onbewuste
gaan dromen voort als wolken in de nacht.

HET DOODGEWONE

Het doodgewone: mannen in hun kleren
en met een halfgemompeld woord tussen de tanden.
Ik zie de jaren die hun lijf verteren,
ik hoor de golven in de voornacht branden
waardoor zij eenzaam naar hun huizen keren.
Zij hebben niets dan hun bestaan omhanden,
zij kunnen niets meer winnen, niets verleren,
wanneer zij aanstonds in de nacht belanden.

DE MORGENZEE

De morgenzee ruist met haar blauwe mantel;
mijn hoofd ligt lager dan haar stroomgebied;
het hemelse houdt in mijn adem stand.

Ik laat mijn vingers in de koelte baden,
diep en doorschijnend om mijn ledikant,
dat als een landtong in de branding staat.

IK HOOR DE WOORDEN...

Ik hoor de woorden die gij niet meer zegt,
muziek die tot verstening is gedoemd,
angst die haar wortels niet meer openlegt,
geen ding meer met vergeefse namen noemt.

Gij moet bestaan alsof gij niet bestondt,
de tekenen voorbijzien die gij leest.
Morgen en avond vloeien door uw mond
als zuchten van een uitgewoed tempeest.

Ik kan uw voeten niet verwarmen
die als verloren dieren in de nacht
hun schamelheid naar voren steken.

Ik kan de bogen van uw armen
waarin uw hoofd de morgen wacht,
niet meer tot horizonnen openbreken.

SLAAP

Met het water van de nacht meedrijven,
een bestemming zonder oorsprong toe,
de ledematen als papier gevouwen,
de ogen in een lichaamloze slaap.

Ver, tussen de sterren, schuift de tijd
tegen het stromen in, er opent zich
een niet-aanwezigheid, de wind verliest
zijn vleugels, een al trager slepen
drukt alle ritme uit de schepping weg.

Werelden houden lijkwitte gezichten
omhoog boven de rand van het heelal,
eer zij door een mist vertekend worden
tot verloren gaande spiegelbeelden.

ONTVOERING

Soms, met de nacht, raakt er een dood
in mij verstrikt, die ik niet ken,
een ander witzijn dan ik ooit
heb uitgeslapen na alweer
een dag van leven;
afwezigheid waarin ik mij
nog even na kan tasten,
luisterend naar de laatste zucht
van een bewegen dat mij uit de tijd
heeft weggevoerd.

HOTELNACHT

Een clandestiene nacht in een hotel,
de mufte trappen kraakten medeplichtig,
een schemerlamp wierp glansen op haar vel,
haar kleren werden langzaamaan doorzichtig.

Een onbekende stad achter de ramen
en holle stemmen kruipend langs de muur.
Mijn hunkerende handen kwamen
steeds dichterbij haar smeulend vuur.

Ik weet al niet meer welke vrouw,
haar ogen leven nog wel ergens
of liggen diep begraven in het blauw
der hemelen.

Ik heb haar tevergeefs bezeten.
Ik weet niet of zij naderhand
meer heeft onthouden dan vergeten.
Liefde is een vergankelijke brand.

WAT IK NIET WEET...

Wat ik niet weet en nimmer weten zal:
hoe gij uw ogen ophief in de tijd,
terwijl uw jonge lichaam naar het dal
der laatste martelingen werd geleid.

Ik weet alleen dat gij niet hebt geschreid:
te brandend had de wind van het heelal
u aangedemd, te veel eenzaamheid
besprong u telkens in de avondval.

En toch: ik voel de pijn die om uw mond
haar lijnen groefde in het ogenblik,
toen daar de dood ging woeden in uw vlees.

Het sterkste hart is een bloedende wond,
wanneer het sterft en in een laatste snik
zich moet verlossen van zijn laatste vrees.

JUNIAVOND

De Junimaand, ik sluit mijn venster laat.
Avondzeeblauw spant daarbuiten de nacht
de sluierflarden uit van haar gewaad.
De maan staat onbewegelijk op wacht.

De stilte die ik tot mij binnenlaat
is waterkoel; ik voel de teugen zacht
neervloeien in mijn borst; ik houd beraad
met alles wat ik nog te weten tracht.

De tijd heeft zijn ontzaggelijke vlam
ingekort tot de doorzichtigheid
van dit moment. Moeite en dood
zijn afgronden die ik te boven kwam,
terwijl ik, tot het uiterste bereid,
in een volmaakte rust mijn ogen sloot.

ZOMERNACHT

De diepe dalen van een zomernacht,
waardoor het stille ademen ging
van uw gelaat, dat alle hemel ving,
die jaren her in mij was omgebracht.

Achter de open vensters, in de tuin,
verzamelden zich zoetheden van geur,
die ik, herdenkend, naar mijn lippen beur,
waarop uw kussen weggestorven zijn.

Nog zie ik hoe gij uit de avond treedt
en u van alle eeuwigheid ontdoet,
terwijl de kleren sneeuwen om uw voet,
en niets meer dan uw warme lichaam weet.

In uwe handen, in uw lippen werd
de tijd verinnigd tot een tastbaarheid,
die zich in langzaam strelen heeft verwijd
tot hemelen, zo hoog en klaar besterd,

dat ik, als in een helder dronkenzijn,
het firmament beschreed en tegelijk
kon zwerven door de dalen van uw rijk
en wonen in uw grotten van satijn.

EEN NIEUWE DAG

Een nieuwe dag, daar staat mijn vrouw
weer levend in haar lichaam, wolken slaap
wast zij van haar gelaat, zij vangt te blinken aan
en doet de kamer tintelen, terwijl
haar ogen baden in het spiegelvlak.

Een ademen komt door het open raam,
een verre windgolf van de morgenzee,
die ritselt in de schuchtere gordijnen.

De dag zal hoog en licht zijn, een portaal
met glazen muren leunend aan de ruimte.

MINDER LICHT...

Minder licht geworden is het licht,
waar de ogen zich in baden,
minder ver het vergezicht,
dat de nachten laten raden.

Voor de kustlijnen der tijden
houden schermen van herinnering
beelden staande van een lijden,
dat nog steeds de huivering
van zijn doodsstrijd door de atmosfeer doet lope
mensen, vastgegrepen in de kracht
van hun wezen, en geworpen in de open
keelholte van een sterrenloze nacht.

Elke droom die op wil stijgen,
breekt zijn vleugels aan het leed,
dat daar steeds nog staat te hijgen,
een niet uitgesnikte kreet;
ieder peinzen dat de gronden
af wil tasten van het licht,
krimpt terug als het de wonde
nadert die daar openligt.

DE RAMEN DOVEN UIT

De ramen doven uit, in mens na mens
sluimert de wereld toe, er blijft alleen
een hemel als een holle lens,
een aarde als een verzonken steen.

Onder het droomgezicht der maan
loop ik de wegen tussen zee en land;
mijn denken blijft tegen de dingen staan,
een schip dat vastloopt in het zand.

Ik tast de stilte af, ik ben
minder dan ik vermoeden kan,
de nacht is stijgende in mij.

Overal gaan verlatenen
met trage schreden, man na man,
de einder van mijn oog voorbij.

HET EINDE

Straks wordt het ernst, dan zwemt geen dichter meer
wellustig in de ondergang der wereld,
maar houdt zijn ribben vast om één seconde later
met de verstikte atmosfeer tezamen
uiteen te barsten in een vlam van bloed.

Het is zover: hoog in het zwart heelal
houdt de atoomstorm reeds de adem in
voor de verschrikkelijke sprong
dwars door het lichaam van de tijd.

Nog waden uit het licht gestolde wezens
argeloos door het golven van de wind,
nog kantelen de schalen dag en nacht
zich evenwichtig om de horizonnen,
waar aanstonds met een wolksignaal de dood
zijn heerschappij van stof en as aanvaardt.

MINDER DAN EERTIJD...

Minder dan eertijds weet ik van
het licht de elementen na te spellen.
Ik ga, een overwonnen enkeling,
met ogen vol vergeten beelden
langzaam de bergkam van mijn tijd omlaag
en haal uit geur van lucht en water
zo diep de ijdelheid der schepping in,
dat ik somtijds de vogel van een woord
uitzend om grond te zoeken in het licht.

ZONDAG

Ik duw de kinderwagen door de Zondag
en laat mij leven als een burgerman;
ik luister niet meer naar de verre gongslag
der stilte, ook al droom ik er nog van.

Ik duw mijn kroost geduldig door de straten,
ik zet de lijn der generaties voort;
de stenen zien mij aan met hun gelaten,
waaronder geur en bloei zijn doodgesmoord.

Ik heb geen cent op zak, maar voor mijn handen
heb ik houvast, een stuurstang van metaal.

Het kind kent nog geen tijd binnen zijn wanden.
De mantel van mijn vrouw is smal en kaal.

De vogelstemmen in de bomen branden
van licht, het eeuwigdurend bacchanaal.

MEI TWEE-EN-VEERTIG

Mei twee-en-veertig. In een Amsterdamse straat
stonden donkere kinderoogen boven
sterren die brandden van een gele haat,
waar straks het licht dier ogen in zou doven.

Door het middaglicht kwamen onhoorbare
voetstappen nader, kromden duizend handen
zich om verborgen wapens, liepen scharen
onzichtbaren met opeengeklemd tanden.

De onschuld hief haar stem nog op
in lichamen die over weken, maanden
zich zouden kronkelen in een vergiftigd slop,
met wilde armen die geen weg meer baanden.

Lopen door straat na straat, lopen voorbij die ogen.
Er botten bomen in de lentewind.
Er voer geruis van leven door de hoge,
blinkende stilte boven kind na kind.

EEN STEM

Een stem. Er slaat een vogel in de nacht.
De keel der stilte roept.
De wind houdt al zijn vleugels in
en trilt diep in het gras.

Smal is het bed, smal is de hand
die aan de borst der nacht
die stem natast en valt terug
binnen de tijd.

MAALTIJD

Weer draagt de tafel spijs en drank;
het raam staat open op het licht;
hemel en brood zijn warm en blank,
hun gloed benevelt ons gezicht.

Wij bijten in het vlees der stof,
wij heffen dromend woorden aan;
de middag is een open hof,
waar bomen in het licht vergaan.

Mijn vrouw en kind zijn klein en goed
onder het spansel van de tijd.
Ik hoor de bronnen van hun bloed
opruisen uit de eeuwigheid.

MIJN DOCHTER

Mijn dochter loopt daar in haar eenzaam licht,
het licht van een meisje dat tussen haar hart
en de wereld een vlies van angst ziet staan,
een schrik die door de jaren heen
zich uitgerekt heeft tot een strakke pijn.

Haar dunne benen lopen hoog en stil
door het onhoorbaar waaien van de tijd,
de lucht raakt haar met witte vingers aan
en streelt haar mijmerende zinnen open;
zij weet nog niet waarheen haar voeten gaan,
zij wil haar ogen maar naar binnen wenden
en niet meer denken aan de tijd die daar
zijn vlakten opent voor haar smal gezicht.

Ik zie haar na, ik zie haar in de dag
vervagen als een droom die men niet meer
doorgronden kan, nu levend morgenlicht
zijn vleugels breed en breder heeft gemaakt.

Ik zie haar na, ik hoor een klok
die ergens in de wereld is ontwaakt
en die de jaren aftelt van haar leven.

HET WERELDVUUR

Het wereldvuur blijft wit;
achter de horizon der dagen
houdt het zijn hitte saamgebald.

Maar wij, tussen de polen
van droom en wanhoop heen en weer geworpen,
ervaren het alleen
als angst.

Er wordt ons geen verstaan meer ingegeven,
dat in het zwijgen van de hemel
zichzelf verliezen kan.

Wij zijn profeten zonder mantels,
naakt en hardnekkig in de aswoestijnen
der godverlatenheid.

DE DODE

Hij komt hier naar het venster van mijn huis
vanuit zijn stilte en ik hoor hem lopen
door het geluidloze, ik voel hoe hij
zijn schreden door het zwarte waaien doet
en dan zijn hoofd dicht bij de ruiten brengt
en tot de nacht spreekt, woorden, vele woorden
van een verdriet dat buiten mij blijft staan.

Mijn handen worden steen terwijl ik naar
hem luister, er is tussen ons niets meer
dan stilte en zijn stem is zo nabij;
wij moesten voor elkaar niet meer bestaan,
het is al bijna tien jaar her dat ik
hem levend in de ogen heb gezien,
en daarna is de tijd verwilderd tot
een storm, waarin wij zijn uiteengewaaid.

Ik durf mijn hart niet te bewegen,
eer ik zijn stem vervagen hoor.
Dan peins ik zijn leven en sterven na,
en vraag mij af waarom ik nog besta.

INHOUD

<i>Woorden in het Donker</i>	7
<i>Het Doodgewone</i>	8
<i>De Morgenzee</i>	9
<i>Ik hoor de woorden . . .</i>	10
<i>Slaap</i>	11
<i>Ontvoering</i>	12
<i>Hotelnacht</i>	13
<i>Wat ik niet weet . . .</i>	14
<i>Juniaavond</i>	15
<i>Zomernacht</i>	16
<i>Een nieuwe Dag</i>	17
<i>Minder licht . . .</i>	18
<i>De Ramen doven uit</i>	19
<i>Het Einde</i>	20
<i>Minder dan eertijds . . .</i>	21
<i>Zondag</i>	22
<i>Mei Twee-en-veertig</i>	23
<i>Een Stem</i>	24
<i>Maaltijd</i>	25
<i>Mijn Dochter</i>	26
<i>Het Wereldvuur</i>	27
<i>De Dode</i>	28
<i>Colophon</i>	32

Woorden in het Donker, een *bundel gedichten* door Maurits Mok werd door De Beuk, Stichting voor literaire publicaties te Amsterdam, uitgegeven in de winter van het jaar 1955 als deel 4 van de derde serie A voor de vriendenkring van De Beuk onder redactie van Wim J. Simons en Joh. B. W. Polak. De tekst werd naar aanwijzingen van Theo Helwig gezet uit de Garamont en gedrukt op de persen van de Firma J. Heijnis Tsz. te Zaandijk.